

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВИШНЕВСЬКА ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОГО
РЕЧЕННЯ В АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ**

Спеціальність 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти.

Мова (англійська, німецька) та література”

Дипломна робота

Науковий керівник –
Галайбіда Оксана Василівна,
кандидат філол. наук,
доцент кафедри
англійської мови

Кам'янець-Подільський

2014

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	3-5
РОЗДІЛ 1. СТИЛІСТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛОМОВНОЇ ПРЕСИ КІНЦЯ ХХ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	6-12
1.1. Стилiстичнi характеристики газетно-публiцистичного стилю.....	6-10
1.2. Функцiональнi змiни в сучаснiй англiйськiй пресi та iх вплив на стилiстичнi ресурси синтаксису.....	10-12
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОСТИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ ГАЗЕТАХ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	13-25
2.1. Просте речення у системі синтаксису англійської мови у газетних заголовках.....	13-14
2.2. Функціонально-структурні особливості двоскладних речень у медійному тексті.....	14-21
2.3. Використання односкладних речень.....	21-25
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВСТАВНИХ І ВСТАВЛЕНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ.....	26-45
3.1. Ускладнене речення у сучасній англійській мові.....	26-28
3.2. Комунікативно-прагматичні функції вставних і вставлених одиниць в англomовному газетно-публіцистичному тексті.....	28-45
ВИСНОВКИ.....	46-48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49-53

ВСТУП

Газети відіграють значну роль в сучасному житті. Газетну публіцистику називають літописом сучасності, адже вона є віддзеркаленням подій і звертається до щоденних проблем суспільства – політичних, соціальних, побутових, філософських тощо.

Другу половину ХХ – початок ХХІ ст. характеризує стрімке зростання масової комунікації і нових інформаційних технологій. Мова засобів масової інформації постійно привертала увагу лінгвістів. Особливості газетної мови досліджено в працях М.А. Жовтобрюха [16], А.В. Швець [50], А.Н. Васильєвої [10], І.П. Лисакової [31], у дисертаційних роботах О.А. Сербенської [42], О. В. Какориної [23]. Така посилена увага саме до мови преси є закономірною: по-перше, газета – найстаріший засіб масової інформації, у якому склалися і формувалися основні стилістичні прийоми та засоби, характерні для мови масової комунікації загалом; по-друге, газетні тексти репрезентують найбільш доступний і зручний для лінгвістичного опису матеріал, бо не потребують попереднього запису і подальшого розшифрування, як, наприклад, радіо- і відеоматеріали. Усе це уможливило кваліфікацію мови газети, зокрема її текстів інформаційного спрямування, у ролі базового компонента мови засобів масової інформації.

Утім, вивчення мови англійської газети відбувалося переважно на лексичному матеріалі чи торкалося деяких аспектів синтаксису. Донині немає повного системного опису синтаксичного рівня мови газети з погляду її внутрішньої функціонально-стильової диференціації.

Актуальність визначена необхідністю аналізу та систематизації функціонально-структурних особливостей простого речення у мові англійських газет, що ще не було предметом окремого системного розгляду.

Метою дослідження є комплексний опис структурних особливостей простого речення у мові газет, вивчення особливостей його функціонування, що передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) окреслити специфіку газетно-публіцистичного тексту;

- 2) проаналізувати основні типи простого речення, уживані у мові англомовної преси початку XXI століття;
- 3) визначити особливості функціонування неускладненого й ускладненого простого речення у газетно-публіцистичному стилі.

Об'єктом дослідження є синтаксична система сучасної англомовної преси.

Предмет аналізу – дослідження семантико-структурних, словотвірних та функціональних особливостей простого речення в англомовній пресі.

Мета і завдання роботи зумовили вибір **методів дослідження**. Основним методом дипломної роботи обрано описовий, що включає лінгвістичне спостереження, аналіз і систематизацію мовних явищ. Також використано метод компонентного аналізу та функціональний метод.

Матеріалом для дослідження слугували тексти газет New York Times, The Guardian, The Economist, The Times, The Wall Street Journal, The Daily Telegraph, The Washington Post, The Globe and Mail, The Observer за 2008-2011pp.

Наукова новизна. Уперше об'єктом комплексного аналізу стали прості речення у структурі англомовного газетно-публіцистичного тексту.

Теоретичне значення полягає в тому, що пропонована робота розширює та поглиблює теоретичні дослідження синтаксису англійської мови. Зокрема, висновки та узагальнення, зроблені на основі комплексного аналізу ускладненого простого речення, дають змогу виявити тенденції розвитку цього малодослідженого мовного пласту.

Практичне значення дослідження визначається тим, що його результати можуть бути застосовані при подальшому вивченні синтаксичних одиниць англійської мови, а саме, у рамках спецкурсів із синтаксису, лінгвістичного аналізу тексту для студентів філологічних спеціальностей, а також при написанні дипломних і курсових робіт.

Результати дослідження пройшли апробацію на вузівській студентській науково-практичній конференції студентів та магістрантів Кам'янець-

Подільського національного університету ім. І. Огієнка та опубліковані у збірнику наукових праць студентів та магістрантів.

Структура і зміст роботи визначаються її метою та завданнями. Дипломна робота, обсягом 53 стор., складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Сучасні газетні тексти послуговуються досить гнучким арсеналом різнорівневих мовних засобів, спрямованих на реалізацію двох основних функцій – функції повідомлення та функції впливу. Стилiстично потужним і самобутнім постає синтаксис мови преси.

Функціонально-стилiстичний аналіз синтаксичних процесів мови англійської преси означеного періоду виявив їхню самобутність, закріплення синтаксичних одиниць за певними жанрами, оновлення їхньої структури та семантики, набуття стилістично виразних рис.

Функціонування простих речень у мові англійської преси початку ХХІ ст. детерміноване появою нових тенденцій, які виявляємо в межах простого неускладненого (двоскладного й односкладного) та простого ускладненого речень, а також речень, різних за модальністю та експресією.

Стилiстичне навантаження двоскладних речень зумовлене передусім функціональними виявами їхніх головних і другорядних членів. Різноманітним є стилістичне використання підмета – від нейтрального номінативного позначення до експресивно-оцінного – у разі субстантивації, метонімічної транспозиції, оказіонального творення. Вибір простої чи складеної форми підмета визначає тематика, жанрова специфіка та індивідуальність автора газетної публікації.

У використанні структурно-граматичних типів присудка також простежуємо нові явища. Форми вираження простого дієслівного присудка вражають різноманітністю й істотним розрізненням за способами вираження граматичних значень та експлікацією стилістично нейтральної й маркованої предикативності.

У функціонуванні другорядних членів речення простежуємо видозміну семантики їхніх стрижневих компонентів. Їхнє функціональне призначення зумовлене синтаксичною специфікою конкретного члена речення – актуалізувати атрибутивні, об'єктні чи адвербіальні ознаки суспільної реальності. Деякими способами вираження другорядних членів

речення реалізують додаткові стилістичні функції: акцентуаційну, експресивності газетного контексту, впливу на читача.

Різне функціональне навантаження в мові сучасних англійських газет виявляють односкладні речення. Кількість односкладних речень помітно зростає у газетних заголовках. Багато з них, зокрема номінативні речення, вибудовують за принципом експресії: поєднують непоєднуване, поширюють епітетами, уживають у переносному значенні.

Структура односкладних речень активно поповнюється елементами розмовного синтаксису, які надають додаткової експресивності тексту, чітко окреслюють образ автора.

Простежуємо нову тенденцію до врізноманітнення заголовків складними синтаксичними побудовами із неповними чи еліптичними реченнями в їхній структурі. Неповнота частини заголовка усуває його громіздкість, робить заголовок доступнішим, легшим для сприймання, актуалізує потенційну дію та обставини її здійснення.

Активно функціонує в медійному тексті просте ускладнене речення.

Дедалі ширшого вжитку й стилістичної ваги в мові англійської преси початку XXI ст. набувають вставні та вставлені одиниці. У публіцистичних текстах вставні одиниці структурно представлені: вставними словами, сполученнями слів, вставними реченнями. Формуючи суб'єктивно-модальний план висловлення, вони визначаються доволі широким колом значень: указують на джерело повідомлення інформації, на порядок висловлень, їх зв'язок, співвідношення загального і конкретного, виділяють найбільш значущі частини, висновки. У комунікативно-прагматичному аспекті вставні конструкції в реченнях публіцистичного стилю частіше виражають суб'єктивно-модальне значення вірогідності, достовірності того, про що говориться в реченні чи в його окремій частині, впевненість у правдивості наведених фактів. Така перевага саме цієї групи засобів передачі суб'єктивної модальності відповідає характеру комунікативної ситуації публіцистичного мовлення, коли автор, як правило, упевнений у змісті повідомленого.

Значення невпевненості, недостовірності зустрічається рідше, коли в автора, у силу різних причин, немає впевненості в тому, про що сповіщається.

Вставлені компоненти досить активно функціонують у публіцистичних текстах, причому переважають контекстуально орієнтовані вставлені конструкції, які мають чітку смислову кореляцію з базовою частиною. Такі конструкції відзначаються семантичною багатоплановістю: переважно вони уточнюють, пояснюють, розширюють, коментують, доповнюють висловлене. До іншої групи можна віднести вставлені компоненти, які містять порівняння, ілюстрації, приклади, коментарі-роздуми автора, його емоційно-експресивні та модальні оцінки щодо висловленого в базовому реченні.

Вставлені елементи та вставні слова виконують також функцію розширення інформації. Вставлені одиниці уточнюють, конкретизують, ілюструють, доповнюють зміст або всієї структури або окремих її елементів. На противагу цьому, вставні слова лише сигналізують про те, що далі в контексті міститься конкретизація, ілюстрація, доповнення, узагальнення сказаного.

Для вставних елементів характерною є структурно-композиційна функція. Ці одиниці відіграють значну роль у структуруванні як окремих висловлень, так і тексту в цілому. Частіше за все вони вказують на хід думки автора, на її послідовність, на протиставлення одних думок іншим, на взаємозалежність між двома сусідніми висловленнями. Крім цього, вставні конструкції можуть сигналізувати про введення коментування, ілюстрації до висловленого. Вносячи додаткові відтінки в повідомлення, вони увиразнюють логіко-смислові зв'язки між його частинами і сприяють кращому розумінню тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акимова Г.Н. Новое в синтаксисе современного русского языка: учеб. пособие / Акимова Г.Н. – М.: Высш.шк., 1990. – 168 с.
2. Александрова О.В. Проблемы экспрессивного синтаксиса / Александрова О.В. – М.: Высш.шк. – 1984. – 212с.
3. Аникин А.И. Вставной именительный в современном русском языке // Русский язык в школе / Аникин А.И. – 1972. – №6. – С. 90-95.
4. Аникин А.И. Вставные единицы в речи // Русская речь / Аникин А.И. – 1972. – №1. – С.61- 66.
5. Аникин А.И. Соотношение модальности вставного и основного предложения // Современный русский язык / Аникин А.И. – М.: УЗМГПИ. – №423. – С.129-164.
6. Аникин А.И. Функции вставных конструкций в современном русском языке // Учен. зап. Моск. пед. ин-та им В.И.Ленина / Аникин А.И. – М., 1967. – №259. – С. 8-30.
7. Аракин В.Д. Сравнительная типология английского и русского языков / Аракин В.Д. – М.: Просвещение, 1989. – 256с.
8. Бабакова И.А. Явление вводности в русском литературном языке: дис... канд. филол. наук / Бабакова И.А. – Х., 1955.
9. Бузаров В.В. Основы синтаксиса английской разговорной речи / Бузаров В.В. – М.: Крон-пресс, 1998. – 365с.
10. Васильева А.Н. Газетно-публицистический стиль речи / Васильева А.Н. – М.: Русский язык, 1982. – 198с.
11. Васильева Э.П. Роль вводных элементов в создании функционально-стилевых характеристик текста // Семантика и синтаксис текста / Васильева Э.П. – Куйбышев, 1988. – С. 30-39.
12. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / Гальперин И.Р. – М.: Наука, 1981. – 139с.
13. Гвоздев А.Н. Современный русский литературный язык: Синтаксис / Гвоздев А.Н. – М.: Просвещение, 1973. – 353с.

14. Грищенко А.П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / Грищенко А.П. – К.: Наук. думка, 1972. – С. 181-199.
15. Жайворонок В.В. Вставлені речення та розділові знаки при них // Українська мова і література в школі / Жайворонок В.В. – 1980. – № 6. – С. 16-19.
16. Жовтобрюх М.А. Мова української періодичної преси / Жовтобрюх М.А. – К.: Наук. думка, 1970. – 303с.
17. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Монографія / Загнітко А.П. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – 662с.
18. Золотова Г.А. Очерк функционального синтаксиса русского языка / Золотова Г.А. – М.: Наука, 1973.
19. Іваницька Л.Н. Двоскладне речення в українській мові / Іваницька Л.Н. – К.: Вища школа, 1986. – 168с.
20. Иванчикова Е.А. Жанровые формы речи газетной публикации: Опыт типологии текстов // Стилистика русского языка. Жанрово-коммуникативный аспект / Иванчикова Е.А. – М.: Наука, 1987. – С. 72-135.
21. Кадомцева Л.О. Українська мова. Синтаксис простого речення / Кадомцева Л.О. – К.: Вища шк., 1985. – 128 с.
22. Кадомцева Л.О. Ускладнення речень у світлі сучасної синтаксичної теорії // Українське мовознавство / Кадомцева Л.О. – 1989. – Вип. 16. – С. 64-65.
23. Какорина Е.В. Стилистические изменения в языке газеты новейшего времени: дис... канд. філолог. наук: 10.02.01 / Какорина Е.В. – М., 1992. – 175с.
24. Коваленко А.М. Заголовок англомовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика: дис. ... канд. філол. Наук / Київськ. нац. лінгв. ун-т / Коваленко А.М. – К. – 2002. – 187 с.
25. Кобринна Н.А. Грамматика английского языка: Синтаксис: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Кобринна Н.А., Корнеева Е.А., Оссовская М.И., Гусева К.А. – М.: Просвещение, 1986. – 160с.

26. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови / Коваль А.П. – К.: Вид-во Київського ун-ту, 1970. – 307с.
27. Колыхалова О.А. Коммуникативный аспект вводного предложения // Текст, структура и семантика. Межвуз. сб. науч. тр. / Колыхалова О.А. – Пятигорск, 1981. – С. 137-148.
28. Кормыльцына М.А. семантически осложненное (полипропозитивное) простое предложение в устной речи / Кормыльцына М.А. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1988. – 152с.
29. Кристал Д. Стилистический анализ // Новое в зарубежной лингвистике / Кристал Д., Дейви Д. – Вып. 9. – Лингвостилистика. – М.: Прогресс, 1980. – С. 148-171.
30. Лекант П.А. К вопросу о категории безличности. Тенденции развития грамматического строя русского языка / Лекант П.А. – М.: Наука, 1994. – 245с.
31. Лысакова И.П. Язык газеты: социолингвистический аспект / Лысакова И.П. – Л.: Из-во Ленинград. ун-та, 1981. – 102с.
32. Мороховский А.Н. Стилистика английского языка / Мороховский А.Н., Воробьёва О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. – К.: Вища школа, 1991. – 272с.
33. Ніка О.І. Ускладнення структури речення в аспекті співвідношення форми і змісту // Слов'янські мови і сучасний світ / Ніка О.І. – К.:Київ. ун-т, 2000. – С. 113.
34. Петрухин В.Н. Расширение, распространение и осложнение в простом предложении // Филологические науки / Петрухин В.Н. – 1979. – №4. – С. 48.
35. Почепцов Г.Г. Синтагматика английского слова / Почепцов Г.Г. – К. Вища школа. – 1976. – 109с.
36. Прияткина А.Ф. Русский язык: Синтаксис осложненного предложения / Прияткина А.Ф. – М.: Выс. шк., 1990. – 176с.

37. Ризель Э.Г. Смысловые и стилистические функции парентетической связи (на материалах немецкого языка) // Науч. доклады высш. шк. „Филологич. науки” / Ризель Э.Г. – 1962. – №4. – С. 80-88.
38. Руднев А.Г. Синтаксис осложненного предложения / Руднев А.Г. – М.: Учпедгиз, 1959. – 198с.
39. Руднев А.Г. Синтаксис современного русского языка. Учебное пособие для ун-тов и пед. ин-тов / Руднев А.Г. – М.: Высш. шк., 1963. – 364с.
40. Самоварова Д.С. Развитие вводного предложения в английском языке: Автореф... канд. филол. наук / Самоварова Д.С. – Л., 1954.
41. Седун Е.П. Синтаксис вводных образований в современном русском языке: Автореф... канд. филол. наук / Седун Е.П. – М., 1955. – 14с.
42. Сербенська О.А. Нові тенденції у мові сучасної преси / Сербенська О.А. – К.: Наук. думка, 1998. – 106с.
43. Серебряков А.Н. Синтаксическая обусловленность вводных слов // Рус. языкозн. / Серебряков А.Н. – 1986. – Вып.13. – С. 102-106.
44. Стеллиферовский А.В. Некоторые структурно-смысловые характеристики информационных газетных текстов // Функциональные стили. Лингво-методические аспекты / Стеллиферовский А.В. – М.: Наука, 1985. – С. 63-75.
45. Стриженко А.А. О некоторых особенностях публицистического стиля в сопоставлении с научным // Функциональные стили и преподавание иностранных языков / Стриженко А.А. – М.: Наука, 1982. – С.109-125.
46. Тлапшакова А.Ж. Взаимодействие системных и несистемных языковых единиц / Тлапшакова А.Ж. – Нальчик, 1989. – 173с.
47. Токарева И.И. Опыт функционально-стилистической типологии многокомпонентных субстантивных словосочетаний в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук / Токарева И.И. – К., 1977. – 19с.
48. Шанский Н.М. Современный русский литературный язык / Шанский Н.М., Тихонов А.Н., Распопов И.П., Филиппов А.В. – М., 1981. – 501с.

49. Шведова Н.Ю. Активные процессы в современном русском синтаксисе (словосочетание) / Шведова Н.Ю. – М.: Просвещение, 1966. – 156с.
50. Швец А.В. Разговорные конструкции в языке газет / Швец А.В. – К.: изд-во Киевск. ун-та, 1971. – 95с.
51. Шмелёв Д.Н. Современный русский язык. Лексика / Шмелёв Д.Н. – М.: Просвещение, 1977. – 335с.
52. Hough G.A. Structures of Modification in Contemporary American English / Hough G.A. – The Hague: Mouton, 1971. – 125 p.
53. Umanets A.V. Contrastive Studies of One-Member Sentences in the English and Ukrainian Languages. – 2009. Режим доступа: www.nbuv.gov.ua/Portal/natural/nvnu/filolog/2009_5/R4/Umanets.pdf
54. Voyenne B. Journalisme et litterature // Le francais dans le monde / Voyenne B. – 1965. – No 30. – P. 8-14.